

hiszen nem kell retorziótól tartaniuk. Nagyon fontos, hogy az említett KVM rendeletet módosítsák, védetté kell nyilvánítani a farkast és a medvét, ami alapvető természetvédelmi érdekeket szolgál. (Természetesen figyelembe kell venni, hogy ezek az állatfajok veszélyesek az emberre, illetve a haszonállatokra, ezért lelovásukat bizonyos esetekben eseti engedéllyel lehetővé kell tenni.)

A muflon jelenléte erdeinkben egyáltalán nem kívánatos, betelepítése faunahamisítás. Megítélésünk szerint azokról a területekről, ahová betelepítették, el kell távolítani ezt az állatfajt.

Viták tárgyát képezi még az ún. vadaskerti „vadászat” is. Kerítés közé szorított, menekülésben akadályozott

állatok „lelovása” folyik ezeken a területeken. Ez semmivel sem különb, mint a fókakölykök agyonverése vagy a delfinmészárlás, amikor is százával csalják kelepcébe az állatokat, majd leölik őket.

A vad nemcsak egy lelőhető élőlény, lett légyen az bármilyen, hanem társunk ezen a bolygón. Mint társteremtényt kell a bennünket körülvevő élőlényeket tekinteni — a német állatvédelmi törvény már így is fogalmaz —, fel kell végre ismerni, hogy valamennyien egy nagy egész részei vagyunk. Tetteink, cselekedeteink meghatározzák jövőnket, azonban nemcsak a miénket, hanem az élővilágét is. Ezt végre a vadásztársadalomnak is fel kell ismernie, és ennek megfelelően folytatni tevékenységét.



BORDÁCS SÁNDOR

A tölgy szaporítóanyag-termelés változásai 1988-1991 között

Mottó: A piacon nemcsak az ár, a minőség is fontos!

Az Erdészeti Lapok oldalain az elmúlt évben találkozhattunk olyan írásokkal, amelyek az erdészeti szaporítóanyag-termelés múltját, jelenlegi helyzetét (Marjai, E. L. 1991/2.), valamint a jövő kihívásait (Bartha, E. L. 1991/2.) taglalják. Az OEE erdőművelési szakosztálya az új társadalmi változásokból és az OECD tagságból fakadó feladatok elvégzésére a jelenlegi struktúra alkalmazhatóságát állapította meg (E. L. 1991/12.). Ugyancsak e lap hasábjain vettem fel kétségeimet (Bordács, E.

L. 1991/12.) az elmúlt néhány év jelenségeit boncolgatva, amelyek a hazai tölgy csemetegazdálkodást jellemzik. Az írásban felvetett kétségekből kiindulva végeztem elemzéseket az MMI országos csemete leltára alapján.

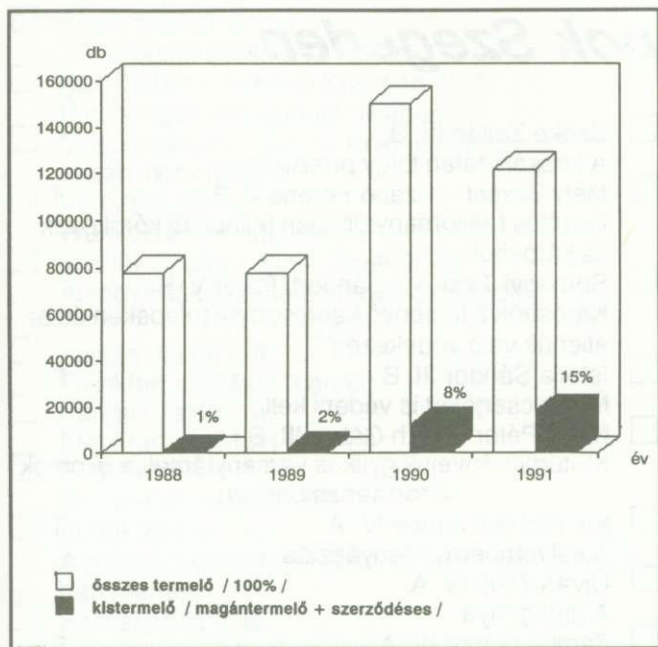
A tölgyek genetikai kérdéseinek elemzése során nem lehet kikerülni a hazai erdészeti gyakorlatból és a mostanában zajló intenzív társadalmi átalakulásból fakadó problémákat. Ilyen a makk begyűjtése, szállítása, kereskedelme, de a csemetetermelés felügyelete és a termelői fegyelem betartása, a piaci követelmények hatásai, stb. A tölgy csemetetermelők összetételének, illetve a termelt csemete mennyiségének változásai sok mindent megmutatnak.

A táblázat a tölgyfajok csemetetermesztési számadatait tartalmazza nagyüzemi (vállalati), magántermelő és a vállalatoknak bértermelést végző szerződéses termelő megoszlásban. Az utolsó két év jelentős csemetemenyiség-növekedése mögött az előző évi számottevő makktermései állnak. 1990/91-ben a kocsányos tölgy mennyisége feltűnően nagy. Közismert, hogy a kocsányos tölgy állományok felújítása szinte csak mesterségesen történik. A makkgyűjtés és a csemetetermelés alapvetően kiható emiatt a felújított állományok és az új telepítések genetikai adottságaira. A kocsánytalan tölgy, bár országos területi aránya nagyobb, mint a kocsányos tölgyé, a csemetetermelésben kisebb súlyaránytal szerepel, mivel jelentős területeken természetes felújítást alkalmaznak a gazdálkodók. Ugyanez az eset a csemél és a molyhos tölgnél is. A vörös tölgyre szintén a mesterséges erdősítés jellemző.

Az 1. sz. ábrából kitűnik, hogy négy év alatt tizenöt-szörösére emelkedett a kistermelők (magántermelő +

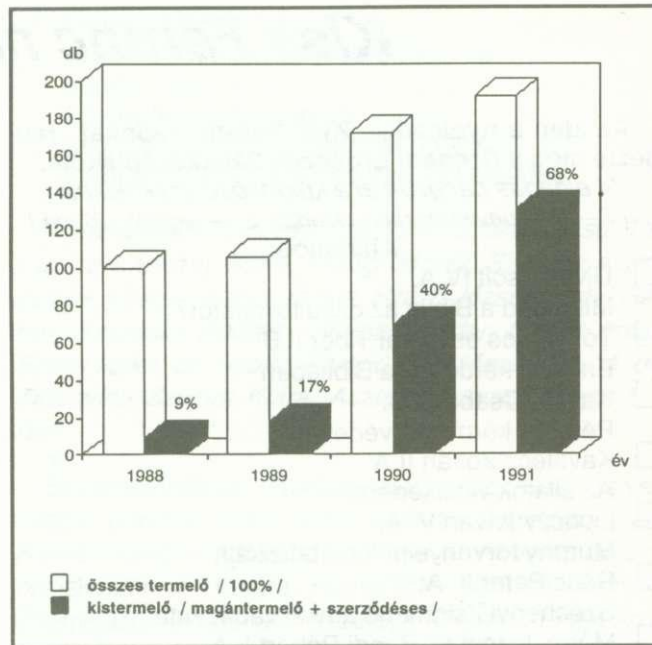
Kiültethető tölgycsemete megoszlása termelők szerint
< Edb >

év	fajta	nagyüzemi < 1 >	magántermelő < 2 >	szerződéses < 3 >	kistermelő < 2 + 3 >	összes < 1 + 2 + 3 >
1988	KST	26727	556	1902	2458	29185
	KTT	23423	195	1992	2187	25610
	CS	9322	9	1429	1438	10760
	MOT	6	--	--	--	6
	VT	10595	90	1468	1558	12153
	ÖSSZES	70073	850	6791	7641	77714
1989	KST	15637	551	--	551	16188
	KTT	24439	395	--	395	24834
	CS	16558	680	--	680	17238
	MOT	--	--	--	--	--
	VT	19420	105	--	105	19525
	ÖSSZES	76054	1731	--	1731	77785
1990	KST	61364	7237	14978	22215	83579
	KTT	33139	3209	6689	9898	43037
	CS	8509	825	1458	2283	10792
	MOT	80	--	--	--	80
	VT	11379	192	965	1157	12536
	ÖSSZES	114471	11463	24090	35553	150024
1991	KST	51333	11752	7018	18770	70103
	KTT	30963	5318	2613	7931	38894
	CS	3282	754	665	1420	4702
	MOT	8	--	--	--	8
	VT	6809	572	615	1187	7996
	ÖSSZES	92395	18396	10912	29308	121703



1. ábra

A kiültethető tölgycsemete-mennyiség számarányos változása termelők szerint 1988-1991 között



2. ábra

A kistermelők számának változása a tölgycsemetét termelők körében 1988-1991 között

szerződéses) által termelt tölgycsemete száma, bár még így is csak 15%-át adják az összes mennyiségnek. Ugyanakkor a kistermelők számát tekintve is jelentős növekedést tapasztalunk (2. sz. ábra), azonban a termelők létszámában jóval nagyobb arányt – 1991-ben már 68%-ot – képviselnek. Az ellenőrzési tevékenység szempontjából ez nagyon fontos, hiszen 1991-ben közel kétszer annyi termelő – 192 nyilvántartott – foglalkozott tölgycsemete nevelésével, mint 1988-ban. A kistermelők száma 1991-ben már nagyobb (130) volt, mint 1988-ban az összes termelő száma. Ez alapvetően nem lenne probléma, mint ahogy az OECD-államok többségében nem jelent gondot a csemetetermelők nagy száma. Az országban összesen csak 6 körzeti felügyelő feladata ellátni az ellenőrzést. Ez az összes fafajt, csemetekertet, termelőt tekintve lehetetlenség. Az ellenőrzési feladat ugyanis nem kétszeres, hanem ennél több, mivel a kertek mérete csökkent, területileg szétszóródtak, ezért megnövekedett az azok felkeresésére fordított idő és a papírmunka is.

Általános tapasztalat, hogy a termelői feyelem nagyon gyenge az új „vállalkozások”-nál. Már a makkgyűjtésnél sem foglalkoznak kielégítően a fajok elkülönítésével. Ez vonatkozik a csemetekerti termelésre is, ezért ennek ellenőrzése szintén több idejét köti le a felügyelőknek. Mivel mezőgazdasági kistermeléshez – a csemetetermelés közgazdaságilag annak számít – nem szükséges szakismeretet igazoló okirat, ezért nem tudni, milyen szakismerettel rendelkeznek a termelők. A téma nemcsak az OECD-tagsággal együttjáró kötele-

zettségek – származás és eredet igazolása, a forgalmazhatóság feltétele – miatt lényeges. A természetes felújítás egy adott populáció génkészletét jóval kevésbé változtatja meg, mint egy tarvágást követő mesterséges felújítás. Ez utóbbi gyakorlatilag teljes génkészletváltásnak tekinthető. Nem mindegy, milyen szaporítóanyag – a helyi ökológiai adottságokhoz alkalmazkodott, jó fahasználati értékű makk, csemete, vagy ellenkezőleg – kerül a régi állomány helyére. Ezért tehát mesterséges felújításoknál, erdőtelepítésnél nagyon fontos információ az erdőgazda számára, milyen genetikai értékű, azaz milyen származású és eredetű a szaporítóanyag.

A társadalom környezetvédelmi érzékenysége növekszik. Az erdészet számára egyre több problémát okoznak a természetvédelemmel foglalkozó intézmények, szervezetek és magánszemélyek támadásai. Az egyik legjobb lehetőség a vádak megcáfolására éppen a származás és eredet hiteles bizonylatolása és nyilvántartása. A tölgyek – amelyek a hazai természetes erdő-társulások, ökoszisztémák kulcsfontosságú tagjai – esetében még inkább. Ezért a csemetetermelésben megnyíló piaci versenyben már csak szakmai szempontok miatt is törekedünk a hiteles bizonylatolásra. Az igazi erdész vállalkozó így versenyképesebb lehet a szobafestő, fogorvos és más „csemetekerti vállalkozónál”, de az erdész szakma is könnyebben védekezhet az őt érő „természetpusztító” vádakkal szemben.

Bordács Sándor